

A faipari mérnökképzés és a Faipari Tudományos Egyesület

Tóth Sándor László *

A faipari mérnökképzés igénye sürgetően jelentkezett az 1950-es években. A Faipari Tudományos Egyesület kezdeményezésére előkészítő tanfolyam, majd 1951-ben esti képzés vette kezdetét a Budapesti Műszaki Egyetemen. A végső megoldást azonban a FATE támogatásával a nappali képzés megindítása jelentette az 1957. évben Sopronban, ahol a Faipari Mérnöki Karon azóta is folyik a faipari szakemberek képzése. A cikk alapját képező, a faipari mérnökképzés 50. éves jubileuma alkalmából rendezett rendezvénysorozaton elhangzott előadás a képzés indításának és az Egyesület kölcsönkapcsolatának körülményeit elemezte.

Bevezetés

Az 1956. év a faipari felsőoktatásban is mérföldkönek számít, ugyanis akkorra már szinte minden feltétel rendelkezésre állt ahhoz, hogy legyen Sopronban nappali faipari mérnökképzés. Számos kezdeményezés, sok-sok vita után ekkor – mármint 1956-ban – látott napvilágot a földművelésügyi miniszter 13/1956 sz. rendelete faipari mérnöki szak létesítéséről az Erdőmérnöki Főiskolán.

Mivel e cikk célja elsősorban a Faipari Tudományos Egyesület szerepének a bemutatása ebben a folyamatban, csak röviden szeretnénk megemlíteni, hogy melyek voltak a képzés kialakulásának előzményei, kiváltó okai:

- Az ipari üzemek összevonása után küszöbön állt a faipar gyáriparrá szervezése, a technológiai váltás és a szükséges szellemi infrastruktúra megteremtése, s ehhez szakirányú mérnökök kellettek.
- Budapesten, a Műegyetem gépészmérnöki karán létrehozott esti faipari mérnökképzés megszűnőben volt.
- A soproni Bányamérnöki Kar költözés előtt állt. A kohászok már korábban elkerültek a városból. Sopronban csupán az Erdőmérnöki Kar maradt, ez azonban kevés volt a szándékolt egyetemmé váláshoz.

Hozzájárult még egy közvetlen ok is, ez pedig a Főiskola állományának jelentős csökkenése az 1956. évben a hallgatók és a tanári kar egy részének emigrációjával.

Tudjuk, hogy a fafeldolgozás, és elsősorban a fűrészipar már eredetileg is beépült az erdőmérnöki oktatás tananyagába. Számos kezdeményezés született (Lámfalussy Sándor és Magyar János egyetemi tanárok részéről) ennek

bővítésére, egy fatechnológiai tanszék felállítására.

A faipari mérnökképzés kezdeteinek tárgyalásánál az alábbiakban elsősorban az idevonatkozó FATE dokumentumokra hagyatkozunk. Ezek elsősorban dr. Szabó Dénes írásai, majd az Egyesület történetének leírása. Az akkori tényleges eseményeket valójában csak azok láthatták, akik tevékenyen vettek részt, alakították ezeket és kellő rálátással rendelkeznek a faipari felsőoktatás kialakulásával kapcsolatban. Az egész folyamat teljességében nem is rekonstruálható, egyes események, okok azonban megvilágíthatók.

Az 1950-es évek faipara, az Egyesület és a kezdeményezés

A faipari mérnökök iránti igényt az 1950-ben létrehozott MTESZ tagszervezet, a Faipari Tudományos Egyesület (FATE) mérte fel. A felmérés szerint az 1950. évben az egész faiparban 14-15 egyetemi végzettségű, ezek között összesen 8 mérnök dolgozott. A faipari üzemekben, gyárakban 1949-ben mintegy 32 ezer főt foglalkoztattak, ebből 15 ezret a bútorgyártásban. A 13 bútorgyárból 9 Budapesten működött. Ezen kívül a magán kisiparosok, az asztalosok, kárpitások és bognárok száma 1951-ben több, mint 11 ezer fő volt, ebből is több, mint 9 ezer főt tett ki az asztalosok száma (Péterffy, 1958). Ez összesen 43 ezer foglalkoztatottat jelentett a faiparos szakmákban.

A FATE-nak, mint országos szervezetnek ekkor 1.400 tagja volt, ebből kb. 250-en az Egyesület munkájában aktívan vettek részt. Szaklapja a „Faipar” havonta jelent meg 3.000 példányban. A faipari esti mérnökképzés gondolata a Faipari Tudományos Egyesületben

* Dr. Tóth Sándor László CSc., a FATE Budapesti Szervezetének elnöke

született meg. Itt kezdeményezték, hogy előkészítő tanfolyam után induljon meg a faipari mérnökképzés. Az Egyesület javaslatot tett szakkönyvek megírására és előadókat is ajánlott. Oktatási Bizottsága a tematikát is kidolgozta (Szabó, 1953).

Ekkor még nyitott kérdés volt, hogy hol legyen a képzés: Budapesten vagy Sopronban? Budapest mellett szólt, hogy a faipar nagy része ide koncentrálódott, itt volt az iparirányítás központja, a fővárosban alapították meg a faipar háttérintézményeit (Faipari Kutató Intézet, Gyártmány- és Gyártásszerkesztő, Minőségellenőrző Intézet), hogy a Műegyetemen hagyományai voltak a mérnökképzésnek, és végül, hogy Budapest kelet-nyugati irányban az ország közepén helyezkedett el. Sopron mellett viszont az szólt, hogy az Erdőmérnöki Főiskolán csírájában már megvolt a faipar oktatása, s ez az oktatás ráépült az erdészeti tárgyak egy részére.

Esti mérnökképzés a Budapesti Műszaki Egyetemen

A Budapesti Műszaki Egyetemen (BME) 1950 őszén előkészítő tanfolyam, majd a Gépészmérnök Karon 1951-től Könnyűipari Tagozat indult fa-, papír-, nyomda- és malomipari szakokkal. Ezen három évfolyam faipari gépészmérnök, összesen 40 fő végzett, akiknek többsége vezető beosztásba került a faiparban.

Az Egyesület vizsgálta az első évfolyamon végzett gépészmérnökök iparba illeszkedését. Megállapította a technológiai ismeretek hiányát, valamint azt is, hogy nem volt szerencsés az oktatás meghívott előadókkal, a napi fárasztó munka után (Szabó 1958). A budapesti egyetem az akkor divatos és kötelező racionalizálás után 1954-ben megszüntette a faipari szakos gépészmérnökök képzését.

Fejlesztések, új iparágak megjelenése a faiparban, újabb kezdeményezés a mérnökképzésre

A Minisztertanács 3009/1955. sz. határozata előírta a meglévő fűrész- és lemezipari üzemek korszerűsítését, a farost- és forgácsolóipar megindítását (korábban ez utóbbi iparág nem létezett) valamint a fatakarakósságot és a fának más anyagokkal való helyettesítését.

Ezek a fejlesztések képezték az alapját a későbbi bútór- és épületasztalosipari rekonstrukciónak.

A FATE ekkor már jól működő Oktatási Bizottsága (OB) a nagyüzemi gyártáshoz szükséges mérnökképzés megindítását indokolva kezdeményezte a nappali faipari mérnökképzést, de ekkor már Sopronban, az Erdőmérnöki Főiskolán, azzal, hogy a múlt tanulságain okulva itt erősebb technológiai kiképzés legyen az alapelv (Szabó, 1958). Az Oktatási Bizottság vezetője 1951 és 1958 között az a Szabó Dénes volt, aki később a Faipari Mérnöki Kar első dékánja lett. Az OB kezdeményezését az Egyesület vezetése támogatta, s megkezdődtek a tárgyalások a Földművelésügyi Minisztériumban az Országos Erdészeti Főigazgatósággal, valamint az Erdőmérnöki Főiskolával Sopronban. A kezdeményezés mindkét helyen kedvező fogadtatásra talált. Így született meg az 1956. évi földművelésügyi miniszteri rendelet a faipari mérnöki szak indításáról, s így alakult ki a ma is működő Faipari Mérnöki Kar Sopronban.

Az oktatás első tematikája 1956 őszén készült el, majd az 1957 tavaszán az újabb tematika megvitatása során derült ki, hogy az egy faipari tanszékre tervezett tárgyak eredményes oktatásához három szakmai tanszékre lesz szükség. A Fatechnológia Tanszék mellett megalakították a Faipari Géptan, majd a Fatechnológia II. Tanszékeket – bár ez utóbbiak megalapítására csak 1959-ben került sor. A nappali faipari mérnökképzés kialakításában eddig tartott a Faipari Tudományos Egyesület szerepe.

Az Egyesület, különösen pedig annak Oktatási Bizottsága – dr. Szabó Dénes után Barlay Ervin, majd dr. Lázár László vezetésével – a továbbiakban is részt vett a faipari mérnökképzés formálásában.

Összefoglalás

Visszatérve a bevezető gondolatokra, az 1956. évre összeálltak tehát a szükséges feltételek – nevezetesen a faipari mérnökök iránti igény az iparban, a budapesti képzés megszűnése, a soproni Erdőmérnöki Főiskola fogadókészsége és a szükséges jogszabályi keret – amelyekre épülve, a Faipari Tudományos Egyesület támogatásával az 1957. évben beindult a nappali faipari mérnökképzés sopronban. A

képzés sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy többször átalakulva és megújulva ugyan, de a mai napig is töretlenül folyik a Nyugat-Magyarországi Egyetemen.

A Faipari Tudományos Egyesület nevében köszöntjük az Egyetemet az 50 éves évforduló alkalmából, és őszintén kívánjuk, hogy a faiparos szakma számára a továbbiakban is képezzenek jó szakembereket Sopronban.

Irodalomjegyzék

1. Dalocsa G. 2005. *Az első ötven év.* Faipar 53(2):26–28.

2. Hiller I. 1985. *Erdészettörténet. Fejezetek a magyar erdőgazdálkodás és faipar történetéből.* Kézirat, Sopron.
3. Lele D. 2000. *A Faipari Tudományos Egyesület történetéből.* FATE Budapest.
4. Péterffy T., Vadas T.-né 1959. *A fafeldolgozó iparágak fejlődése az 1949-1957 évek között.* Faipar 9(11-12):324-329.
5. Szabó D. 1953. *A faipari mérnökképzés és továbbképzés.* Faipar 3(8):173-176.
6. Szabó D. 1958. *A FATE Soproni Országos Konferencián elhangzott hozzászólás.* Faipar 8(10):30.
7. Tóth S. 2001. *A fafeldolgozás 1945 után. Fejezetek a fa- bútortipar történetéből 1945-től az ezredfordulóig Magyarországon.* Agroinform Kiadó, Budapest.

Egész héten ünnepeltek a fások

50 éves a faipari felsőoktatás Magyarországon

Pakainé Kováts Judit ✧

50 küzdelmes év – ennyi ideje képeznek faipari mérnököket Sopronban. Az eredetileg gépész professzorok által alapított képzés ez alatt az idő alatt jócskán átalakult, meg-megújulva, igazodva az ipar újabb és újabb elvárásaihoz, követelményeihez. Ma már BSc. és – hamarosan – MSc. szakokon, de továbbra is rendületlenül képzik Sopronban az ipar számára nélkülözhetetlen, jól felkészített, magasan kvalifikált faipari mérnököket. Bár a Faipari Mérnöki Karon ma négy szakterületen – mérnök, gazdasági informatikus, iparművész, szakmapedagógus – folyik a képzés, 1150 fő hallgatóval, a faipar továbbra is kiemelt szerepet kap – hiszen hazánkban jelenleg a soproni Akadémia az egyetlen intézmény, ahol ennek a diszciplinának az oktatásával, kutatásával foglalkoznak.

A 2007. szeptember 3-i héten a Faipari Mérnöki Kar nagyszabású rendezvénysorozattal emlékezett meg e jeles évfordulóról. Ennek részeként nemzetközi tudományos konferenciák és több hazai szakmai program került megrendezésre. A szakmai programokon túl a Kar múltját, jelenlegi helyzetét, jövőjét bemutató rendezvényekkel, kiállításokkal

várták az érdeklődőket, valamint számos más esemény biztosított önfeledt szórakozást, kikapcsolódást.

2007. szeptember 3-án a *Nemzetközi Lombosfa Konferenciára*, valamint az Országos Fotópályázat kiállításának megnyitására került sor az Erdészeti Múzeumban du. 2 órától, amely két héten keresztül volt látogatható. A fotópályázatra 53 pályázó összesen 258 pályaműve érkezett be, melyből 65-öt állítottak ki. A

✧ Pakainé Dr. Kováts Judit CSc., egyetemi docens, NyME Informatikai és Gazdasági Intézet

pályázatot két kategóriában, a „Fa és az ember harmóniája”, valamint „Érdekes fák és fatermékek” témakörökben hirdették meg. A munkákat faiparos és fotós szakmai zsűri értékelt.

Az ünnepélyes *Tanévnyitó* kedden 11 órakor kezdődött a soproni Gyermek és Ifjúsági Központban – Dr. Hiller István miniszter részvételével – mely után *Az 50 év képekben és tárgyokban* c. ünnepi kiállítás megnyitójára került sor az Egyetem főépületében. Ezt követően kellemes nosztalgizás következett a faipari mérnökképzés 50 évéről a főépület 7-es termében. A keddi napot egy rendhagyó sportesemény zárta az Egyetemi Sportcsarnokban, ahol a '69-es Magyar Népköztársaság Kupa-győztes SMAFC csapat tagjainak köszöntése után SMAFC - Körmend meccset láthattak az érdeklődők.

Szerdán a Faipari Tudományos Egyesület és az Öreg Fás Diákok tartottak közgyűlést a NYME D épület 11. előadójában, majd a napot egy 50 éves *Jubileumi Szakestély* koronázta meg az Egyetemi Ifjúsági Házban.

Az *V. Faépítészeti Konferenciára* 40 fő résztvevővel a főépület 7. termében került sor szeptember 6-án, amelyet az esti *WOODstock* Nosztalgia buli követett a GYIK-ban. Itt a város legendás csapata, a Prakker fergeteges bulit csapott. A rendezvényen 250 ifjú és örökifjú vett részt.

A péntek ismét a tudomány napja volt. Az előző esti esemény kipihenése után Bázisiskolai Találkozóra került sor a Dékáni Hivatalban, majd a régóta várt *Országos fogyasztói felmérés a magyar bútortipiacon* kutatás eredményeit mutatták be a főépület 7-es termében. Az

ANEST Zrt. és a Magyar Bútor- és Faipari Szövetség megbízásából a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vállalkozási és Marketing Tanszéke által végzett kutatás célja országos felmérés elkészítése volt a bútort vásárlók, illetve bútort vásárolni szándékozók körében igényeik, véleményeik, preferenciáik megismerése céljából. Ezt követte a hagyományos, *VI. Faipari Marketing Konferencia*, amelyen 60 fő vett részt.

Szeptember 8-án az *Ember és a fa* címmel meghirdetett filmverseny szemléje következett az Erdészeti Múzeumban. A Filmszemlére 8 pályamű érkezett. A nyertes Riba Szabolcs *Akácfa* című munkája lett. A második díjat a Göcsej Természetvédelmi Alapítvány és Egmont Krisztián nyerte, filmjük címe *Az erdő szívverése*. A harmadik díjat ismét a tehetséges Riba Szabolcs nyerte *Emberpor* címmel.

Az 50 éves hazai faipari felsőoktatás Magyarországon rendezvénysorozatot a *II. Faiparos Bál* zárta. A Galaxy tánczenekar vérpezsdítő zenéje, a felhőtlenül vidám hangulat hajnalig tartó szórakozást tartogatott a 150 résztvevőnek.

A Faipari Mérnöki Kar által szervezett, minden eddigénél nagyobb szabású rendezvénysorozat méltó tisztelgés volt a faipari felsőoktatás érdekes, változatos fordulatokkal tarkított, sokszor zivataros fél évszázados történelme előtt. Örömünkre szolgált, hogy az ünnepi eseményeket ilyen nagy érdeklődés kísérte mind a szakma, mind a nagyközönség részéről. Az alábbiakban egy kis ízelítőt szeretnénk adni az egyes programokkal, rendezvényekkel kapcsolatban.